

Meri-Lapin työllisyyspalveluiden järjestämissuunnitelma

Sisällysluettelo

1. Lähtökohdat ja yhteistoiminta-alue -----	3
1.1. TE-2024 uudistuksen lähtökohdat -----	3
1.2. TE-2024 uudistuksen tavoitteet -----	4
1.3. Työllisyyden tilannekuva Meri-Lapissa -----	5
2. Päätöksenteko ja organisoituminen -----	7
3. Taloudelliset ja henkilöstövoimavarat sekä niiden kohdentuminen -----	9
4. Palvelujen tuottamista ja kohdentamista koskevat ratkaisut -----	12
4.1. Kuntakohtaiset lähipalvelut ja henkilökohtaiset palvelut -----	12
4.2. Alkavan yrityksen palvelut ja työnantajapalvelut -----	14
4.3 Keskitettyjä palveluja Meri-Lapin työllisyysalueella -----	15
4.4. Kuntien omia täydentäviä, niin lakisääteisiä kuin yleisiä työllisyyspalveluita -----	15
4.5. Ylialueelliset palvelut -----	15
4.6. Työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintamalli -----	18
5. Toimipisteiden määrä ja sijoittuminen -----	19
6. Yhteistyötahot ja muodot -----	19
7. Työperäisen maahanmuuton, työvoiman ja työpaikkojen kohtaannon sekä työvoiman liikkuvuuden edistäminen -----	21
8. Varautuminen rakennemuutostilanteisiin -----	23

1. Lähtökohdat ja yhteistoiminta-alue

1.1. TE-2024 uudistuksen lähtökohdat

Eduskunta hyväksyi lakiesityksen TE-palvelujen uudistuksesta 1.3.2023. Uudistus astuu voimaan 1.1.2025 kun työllisyyspalvelut siirtyvät kuntien vastuulle. TE-palvelut 2024-uudistuksen tavoitteena on vahvistaa työllisyyttä ja lisätä työ- ja elinkeinopalvelujen saatavuutta ja vaikuttavuutta tuomalla palvelut lähemmäksi asiakasta sekä kytkemällä palvelut osaksi laajaa kuntaekosysteemiä. Näin voidaan myös tukea alueiden kilpailukykyä ja elinvoimaa.

Palvelut siirretään kunnille tai useammasta kunnasta muodostuville työllisyysalueille, joiden työvoimapohjan on oltava vähintään 20 000 henkilöä. Työllisyysalueen muodostavien kuntien tulee olla maantieteellisessä yhteydessä toisiinsa ja niiden tulee muodostaa työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue.

Meri-Lapin kehittämiskeskus ry:n seudullinen työllisyystiimi on kuntajohtajista koostuvan johtotiimin tuella valmistellut asiaa syksystä 2022 alkaen. Kemin, Tornion, Keminmaan, Simon, Tervolan ja Ylitornion kuntien tekemien päätösten mukaisesti yhteistoiminta-alue perustuu vastuukuntamallille.

Meri-Lappi on maakunnan toinen vahva maakuntakeskus ja hyvin hoidetut sekä yhdessä sovitut koko Meri-Lapin etua tukevat työllisyyspalvelut ovat oleellinen osa alueen elinvoimaa tukevaa työtä.

Kuva 1: Meri-Lapin työllisyysalue



Meri-Lapin työllisyysalueen muodostavat kuusi kuntaa. Kemi, Keminmaa, Simo, Tervola, Tornio ja Ylitornio. Vastuukuntana toimii Tornio.

Asukkaita Meri-Lapissa on yli 58 000. Meri-Lapin työllisyysalueella työvoiman määrä on 25 153.

Työllisyysalueen kuusi kuntaa muodostavat maantieteellisesti yhtenäisen alueen.

Kokonaisuus muodostaa työmarkkinoiden näkökulmasta toimivan kokonaisuuden. Työllisyysalue vastaa kuntien nykyistä työssäkäynti- ja talousaluetta.

Meri-Lappi on Lapin vahva toinen maakuntakeskus. Terästeollisuus ja metsäteollisuus vahvoja aloja. Kiertotalouden ja logistiikan keskus.

Työllisyysalue on asukkaiden näkökulmasta yhtenäinen ja kuntien välisen yhteistyön muodot ovat moninaiset.

1.2. TE-2024 uudistuksen tavoitteet:

TE-2024 uudistuksen yleisiksi tavoitteiksi on määritely seuraavat osatekijät:

- Laadukkaat ja saumattomat asiakaspalvelut sekä työnhakijoille että työnantajille yhdeltä luukulta
- Henkilöstöä ja asiakkaita motivoiva toimintatapa: mukaan parhaat käytännöt ja kuntien ja TE-toimistojen osaava henkilöstö
- Kunnissa kokonaisvoimavarat käytössä työllisyyden edistämiseen ja elinvoiman vahvistamiseen

- Toimiva, yhdenvertainen ja tehokas hallinto: yhteistyötä yli kuntarajojen ja valtion kanssa
- Työllisyystuloksiin kannustava rahoitusjärjestelmä
- Työllisyys kasvaa kun, asiat ja tekijät ovat oikeissa paikoissa

Työllisyydenhoidon siirtyessä kuntien vastuulle, kasvaa samalla kuntien elinvoimatehtävä ja vastuu työnantajien osaavan työvoiman saatavuudesta merkittävästi.

Täsmennettyjen tavoitteiden asettamisesta jatkossa vastaa perustettava Meri-Lapin työllisyyslautakunta, sen mukaisesti mitä tavoitteita valtio työllisyystoimille asettaa.

1.3. Työllisyyden tilannekuva Meri-Lapissa

Lapissa oli elokuun lopussa 7 590 työtöntä työnhakijaa, joista lomautettuja 480. Työttömiä oli 1 220 (-14 %) vähemmän kuin heinäkuussa, ja 400 (- 5 %) vähemmän kuin vuotta aiemmin. Työttömien osuus työvoimasta vaihteli Lapissa Sodankylän 5,7 %:sta Kemin 13,8 %:iin.

Työttömien osuus työvoimasta oli elokuun lopussa koko maassa 9,4 % ja Lapissa 9,5 %. ELY-keskuksittain alin osuus oli Etelä-Pohjanmaan 6,0 % ja korkein Pohjois-Karjalan 12,7 %. 10 % ylittyi myös Keski-Suomessa, Kaakkois-Suomessa ja Pohjois-Pohjanmaalla. Työttömiä oli elokuun lopussa koko maassa 4 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Työttömyys väheni ELY-keskuksittain eniten Lapissa (-5 %) ja Lapin lisäksi vain Kainuussa, Hämeessä ja Varsinais-Suomessa. Työttömyys lisääntyi eniten Pohjois-Pohjanmaalla (13 %) ja Pirkanmaalla (12 %).

Työttömyyden kehitys jatkui elokuussa Lapissa koko maata myönteisempänä. Koko maassa työttömiä oli elokuun lopussa 249 510, mikä on 11 % vähemmän kuin heinäkuussa, mutta 4 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Lapissa työttömien määrä on alittanut koronapandemiaa edeltävät luvut viime vuoden maaliskuusta alkaen. Elokussa työttömiä oli Lapissa lähes 970 (-11 %) vähemmän kuin vuonna 2019, mutta koko maassa työttömiä oli 7 % enemmän kuin elokuussa 2019.

Työttömien osuus työvoimasta alitti 10 % neljässä Lapin seutukunnassa. Osuus oli alin Pohjois-Lapissa (8,1 %) ja Rovaniemen seutukunnassa (9,0 %). Korkeimmat osuudet olivat Itä-Lapissa (12,1 %) ja Tunturi-Lapissa (10,3 %). Työttömyys väheni vuodentakaisesta kaikissa Lapin seutukunnissa, eniten Itä-Lapissa (-11 %) ja vähiten Rovaniemen ja Kemi-Tornion seutukunnissa (-3 %).

Meri-Lapin työllisyysalueen työttömyystilanne ja myös työttömyyden rakenne vaihtelee kunnittain paljon.

Työttömyysaste kunnittain (elokuun tilanteessa):		Työttömien määrä:
Kemi	13,8 %	1 135
Keminmaa	6,6 %	234
Simo	10,3 %	118
Tervola	8,2 %	101
Tornio	7,1 %	680
Ylitornio	9,8 %	144

Taulukko 1: Tilastotietoja kunnittain keskimäärin tammi-kesäkuussa vuonna 2023
(Lähde: Lapin ELY-keskus)

	Kemi	Kemin- maa	Simo	Tervola	Tornio	Ylitornio	Yht.
Kaikki työnhakijat yhteensä	2 112	518	216	233	1 479	321	4879
Työttömät työnhakijat	1 190	286	130	127	801	174	2708
Laaja työttömyys (Työttömät+ aktivointipalveluissa)	1 804	423	184	190	1 286	277	4164
Työvoiman määrä	8 200	3 530	1 146	1 232	9 569	1 476	25 153
Rakennetyöttömät yhteensä	686	141	56	74	440	101	1498
Pitkäaikaistyöttömät	349	65	27	35	211	46	733
Rinnasteiset pitkäaikaistyöttömät	136	32	14	16	87	20	305
Palveluilta työttömäksi jääneet	167	38	13	20	109	27	374
Palveluilta palveluille siirtyneet	34	5	3	2	34	7	85
Alle 25-v. nuoret työttömät	124	27	10	12	107	11	291
Ulkomaalaiset työttömät	141	5	2	6	47	9	210
Alle 60-vuotiaat pitkäaikaistyöttömät	264	42	16	23	148	31	524
Aktivointiaste %	34	32,3	29,2	35,7	37,7	37,3	34,4
Työmarkkinatukea vähintään 300 päivää	322	54	19	17	219	33	664

Taulukko 2: Työnhakijat/työttömät työnhakijat kunnittain palvelulinjoittain palvelutarpeen mukaisesti, poikkileikkaustilanne elokuu 2023.

Kaikki työnhakijat/työttömät työnhakijat

Palvelulinja	Kemi	Keminmaa	Simo	Tervola	Tornio	Ylitornio	Yhteensä	Osuus Työttömistä %
Työnvälitys	571 / 293	206 / 99	92 / 48	82 / 47	526 / 251	111 / 58	1588 / 796	31,1 %
Osaamisen kehittäminen	377 / 203	87 / 41	20 / 12	44 / 21	307 / 150	44 / 15	879 / 442	17,3 %
Tuetun työllistämisen palvelut	719 / 425	124 / 78	58 / 42	53 / 23	380 / 236	107 / 55	1441 / 859	33,6 %
Monialainen yhteispalvelu TYP (TE, Hva, Kela)	298 / 199	30 / 20	14 / 11	10 / 5	117 / 68	16 / 11	485 / 314	12,3 %
Tuntematon	89 / 52	25 / 14	10 / 6	11 / 8	108 / 59	19 / 6	262 / 145	5,7 %
Yhteensä							4 655 / 2 556	100 %

2. Päätöksenteko ja organisoituminen

Työllisyyspalveluiden uudistuksella tavoitellaan julkista taloutta vahvistavaa työllisyyden kehitystä ja työllisyyskehityksellä on nykyistä suurempi vaikutus kuntien rahoitusasemaan. Kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan ja varhennetaan. Vastuukuntamallissa työllisyyden edistämisen keinovalikoima ja työttömyyden kustannusten hallinta ovat samoissa käsissä.

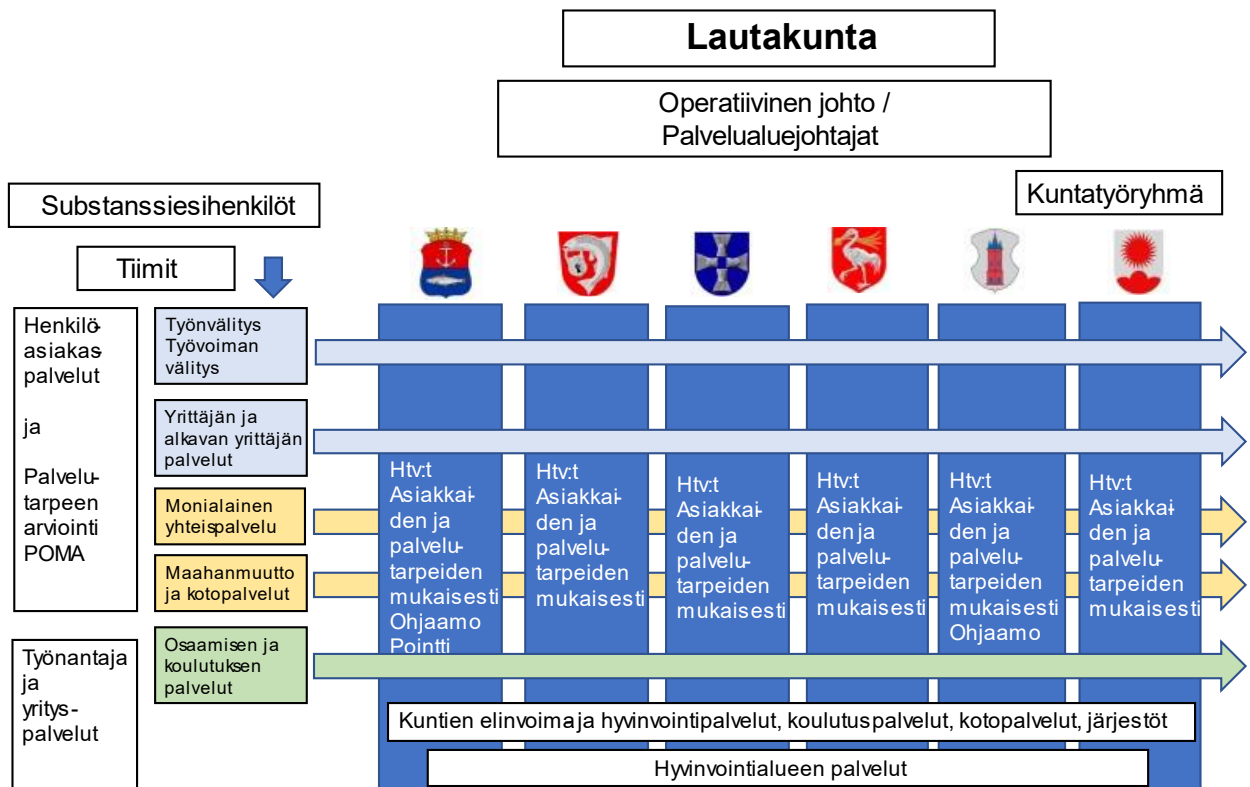
Tornion kaupunki toimii Meri-Lapin yhteistoiminta-alueen vastuukuntana. Vastuukunnan organisaatorakenteeseen perustetaan Meri-Lapin työllisyyslautakunta. Työllisyyslautakunnan pysyvänä puheenjohtajana toimii Kemin kaupungin edustaja. Lautakunnan varapuheenjohtajuus on muilla jäsenkunnilla vuorotellen. Järjestelyssä on pyritty tasapuolisuuteen ja kaikkien kaupunkien ja kuntien sitoutumiseen päätöksenteossa.

Yhteistoiminta-alue jaetaan kahteen palvelualueeseen, jotka rakentuvat vakiintuneen työssäkäynti- ja asiointisuuntien pohjalle. Kokonaisuudessa on huomioitu työllisten määrä ja yhteistoiminta-alueen selkeys mikä kahden palvelualueen kautta vastaisi myös nykyistä kuntien vakiintunutta työssäkäynti- ja talousaluetta ja ihmisten arjen liikkuvuutta ja siten mahdollistaisi asiakaspalvelujen suunnittelun hallitun

kokonaisuuden. Pohjoinen alue koostuu Tornioista ja Ylitorniosta ja eteläinen alue puolestaan Kemistä, Keminmaasta, Simosta ja Tervolasta. Palvelualueita johtavat palvelualuejohtajat.

Lautakunnan alaisen toiminnan operatiivinen johtaminen jäsentyy edelleen ylikunnallisiksi tiimeiksi, joiden esihenkilönä toimivat palvelupäälliköt.

Kuva 2: Meri-Lapin työllisyysalueen organisaatio



Tiimirakenne muodostetaan alla olevan jaottelun mukaisesti siten, että tiimejä on neljä ja ne toimivat palvelupäälliköiden alaisuudessa.

1. **Yrityspalvelut- ja työnvälitystiimi:** Työnvälitys ja työvoiman välitys, yritykset (tuki toimivalle yritykselle, mm. rekrytointituki, työhönvalmennus), alkavan yrittäjän palvelut (starttirahaprosessi), järjestötyöllistäminen (mm. osatyökykyiset), kuntatyöllistäminen.
2. **Monialaiset palvelut –tiimi:** Monialaista yhteispalvelua ja/tai tukea tarvitsevat asiakkaat (työvoimapalvelut, Lapha, Kela,)
3. **Maahanmuutto ja kototiimi:** Maahanmuuttajat ja vieraskieliset, Eures palvelut, kansainvälinen rekrytointi (International House –ajatus)
4. **Osaamisen ja koulutuksen tiimi:** Oppilaitosyhteistyö, kouluttautumisvaiheessa olevat asiakkaat, uraohjaus, oppisopimus

Tiimit toimivat koko työllisyysalueella, kokoavat TE-toimistosta siirtynyttä ja kunnissa olevaa osaamista yhteen, jalostavat sitä ja jakavat edelleen. Tiimeissä organisoidaan työllisyysalueen sijaiskäytännöt ja muodostetaan näkemys palvelutarpeista ja kehittämiskohteista palvelupäällikön johdolla. Tiimit toimivat (verraten) itsenäisesti ja kehittävät toimintaansa lainsäädännön, järjestämissuunnitelman ja vuosittaisten toimintasuunnitelmien puitteissa. Tiimikohtaiset asiakkuusprosessit muodostetaan asiantuntijoiden ja palvelupäälliköiden yhteistyönä, palvelualuejohtajien hyväksynnällä. Myös alue- tai kuntakohtaisten erityistarpeiden huomioiminen lähtee liikkeelle asiakasrajapinnassa syntyneen ymmärryksen myötä.

3. Taloudelliset ja henkilöstövoimavarat sekä niiden kohdentuminen

Työllisyysalueen budjetoinnin lähtökohdaksi ja tavoitteeksi kunnat ovat valmistelu - ja suunnitteluvaiheessa asettaneet kuntien yhteenlasketun valtionosuuslisäyksen. Valtionosuudet ovat kunnille yleiskatteinen tuloerä osana muuta valtionosuuskokonaisuutta. Lähtötilanteessa VOS-laskelmat luovat perustan budjetoinnin kehykselle. Lisäksi kuntien jo nyt osoittamat taloudelliset panostukset ovat osa kokonaisuutta. Yhteistoiminta-alueen kuntien taloudelliset resurssit huomioidaan yhdessä, kun palveluiden kuntakohtaista tarvetta arvioidaan. Valtionosuudet kohdentuvat kunnille seuraavasti:

Taulukko 3: Meri-Lapin työllisyysalueen kuntien VOS:n kehitys TE 2024 uudistuksessa

nro	Kunta	Asukasluku 2020	Laskennallinen kustannus	Valtionosuden lisäys, €	Nettovaikutus (tulot - menot), €	Siirtymäajan 1. vuoden rahoitus	Siirtymäajan 2. vuoden rahoitus	Rahoitus siirtymäajan jälkeen
		59 653	8 247 655	5 706 717	-2 540 939	6 977 186	6 341 951	5 706 717
240	Kemi	20 437	3 155 011	2 236 628	-918 383	2 695 819	2 466 224	2 236 628
241	Keminmaa	7 984	828 831	658 901	-169 931	743 866	701 383	658 901
751	Simo	2 950	442 805	220 413	-222 391	331 609	276 011	220 413
845	Tervola	2 925	379 153	271 524	-107 629	325 338	298 431	271 524
851	Tornio	21 467	2 850 361	1 978 430	-871 931	2 414 396	2 196 413	1 978 430
976	Ylitornio	3 890	591 495	340 820	-250 674	466 158	403 489	340 820

Meri-Lapin työllisyysalueella palveluiden laskennallinen kustannus vuonna 2020 on jakautunut seuraavasti:

Henkilö- ja toimintakustannukset	1 992 000 € (24 %)
Työvoimakoulutukset	1 437 000 € (17 %)
Palkkatuki (kunnat ja yksityinen)	4 087 000 € (50 %)
Valmennukset ja asiantuntija-arvioinnit	333 000 € (4 %)
Starttiraha	396 000 € (5 %)
Kaikki yhteensä	8 247 000 € (100 %)

Laskennallisen kustannuksen ja yhteenlaskettujen valtionosuuksien erotus on –2 540 930 euroa. Uusi asiakaspalvelumalli on muuttanut kustannusten jakautumista, ja arviomme mukaan edellä esitetystä kustannustenjakomallista henkilö- ja toimintakustannukset ovat 36–38 % kokonaiskustannuksista. Kustannusten jakautumiseen vaikuttaa myös valitut palveluiden toteutustavat, joka arviomme mukaan lisää henkilöstökustannusten osuutta kokonaisuudessa. Myös uudet hallitusohjelmakirjaukset ovat toteutuessaan sellaisia, jotka todennäköisesti vaikuttavat kustannusten jakautumiseen. Esimerkiksi työssäoloehdon pidentyminen ja samaan aikaan palkkatuetun työn rajaaminen siten, että se ei kerrytä työssäoloehdotta, vaikuttanee merkittävästi kunnallisten palkkatukien käyttöön ja kuntatyöllistämiseen ylipäätään. Valtionosuuksien perusteella arviomme kustannusten jakautumisen karkeasti olevan tiimirakenteen mukaisesti seuraava:

Yrityspalvelut ja työnvälitys: (sis työntantajille myönnettävät tuet)	45 %
Osaamisen kehittäminen	15 %
Monialaiset palvelut	25 %
Maahanmuutto ja kotoutumispalvelut	5 %
Hallintopalvelut	10 %

Alla olevassa taulukossa 4 kuvataan Lapin TE-toimiston henkilöstön sijoittumista Meri-Lapin työllisyysalueen kunnissa tällä hetkellä sekä siirtyvien henkilötyövuosien jakautuminen laskennallisesti Meri-Lapin työllisyysalueen kunnissa. Lähde: TEM

	TE-toimisto	Kuntakokeilu	Määräaikainen	Siirtyvä htv
Kemi	43		3	19,67
Keminmaa				6,37
Simo				2,18
Tervola				2,46
Tornio		7		18,18
Ylitornio	2			3,25
Yhteensä hlöä	45	7	3	52,11

Taulukko 4: Lapin TE-toimiston henkilöstön tämänhetkinen sijoittuminen Meri-Lapin alueen kuntiin ja laskennallinen kuntakohtainen siirtymä henkilötyövuosina

Taloudelliset ja henkilöstövoimavarat kohdentuvat kuntakohtaisesti ja palvelutarpeen mukaisesti siten, että koko yhteistoiminta-alueella voidaan taata palvelujen saatavuus yhdenvertaisesti. Osa palveluista toteutetaan keskitetysti. Kuntakohtaisesti tarjottavat palvelut ja keskitetyt palvelut täsmällisemmin järjestämissuunnitelman luvussa 4.

Työnhakija-asiakkaiden palvelutarpeisiin pohjautuvaa resurssien suuntaamista voidaan lähtökohtaisesti arvioida TE-toimiston nykyisen palvelulinjamallin mukaan. Puolet työnhakija-asiakkaista hyöttyy tuetusta tai monialaisesta palvelusta ja tarvitsee yksilöllistä, räätälöityä, rinnallakulkevaa palvelua ja esim. työhönvalmennusta.

Kaikki työnhakijat/työttömät työnhakijat

Palvelulinja	Kemi	Keminmaa	Simo	Tervola	Tornio	Ylitornio	Yhteensä	Osuus Työttömistä %
Työnvälitys	571 / 293	206 / 99	92 / 48	82 / 47	526 / 251	111 / 58	1588 / 796	31,1 %
Osaamisen kehittäminen	377 / 203	87 / 41	20 / 12	44 / 21	307 / 150	44 / 15	879 / 442	17,3 %
Tuetun työllistämisen palvelut	719 / 425	124 / 78	58 / 42	53 / 23	380 / 236	107 / 55	1441 / 859	33,6 %
Monialainen yhteispalvelu TYP (TE, Hva, Kela)	298 / 199	30 / 20	14 / 11	10 / 5	117 / 68	16 / 11	485 / 314	12,3 %
Tuntematon	89 / 52	25 / 14	10 / 6	11 / 8	108 / 59	19 / 6	262 / 145	5,7 %
Yhteensä							4 655 / 2 556	100 %

Taulukko 5: Työnhakijat/työttömät työnhakijat kunnittain palvelulinjoittain palvelutarpeen mukaisesti, poikkileikkaustilanne elokuu 2023.

Henkilöstöresurssia pyritään kohdentamaan siten, että yhdelle asiantuntijalle tulisi enintään 120 asiakkaan ”salkku”.

Asiakasmäärä mahdollistaa asiakaslähtöisen ja laadukkaan palvelun.

Henkilöstöresurssia kohdennetaan kuntakohtaisesti asiakasmäärien ja palvelutarpeiden mukaisesti. Alustava tiimirakenteen mukaisten palveluiden henkilöstöresursointi on seuraava:

Yrityspalvelut:	17 htv
Osaamisen kehittäminen:	10 htv
Monialaiset palvelut:	17 htv
Koto- ja maahanmuutto:	4 htv
Lisäksi:	
Keskitetyt palvelut	6 htv
Tukipalvelut	4 htv
Johto	2 htv
Yhteensä	60 htv

Kuntien omaa työllisyydenhoidon resurssia kohdennetaan työllisyysalueelle 8 htv:ttä. Suunnitelmaa henkilöstöresurssien jakautumisesta on valmistelun tässä vaiheessa pidettävä alustavana. Valmistelun edetessä tehdään erillinen osaamis- ja tarveperustainen henkilöstösuunnitelma, joka tarkentaa tässä esitettyä resurssijakoa. Palveluiden kustannukset jaetaan kuntakohtaisesti sovitun kustannustenjakoperiaatteen mukaisesti; kustannukset jaetaan työikäisten määrän ja laajan työttömyyden mukaan. Asiasta sovitaan tarkemmin kuntien välisessä yhteistoimintasopimuksessa

4. Palvelujen tuottamista ja kohdentamista koskevat ratkaisut

4.1. Kuntakohtaiset lähipalvelut ja henkilöasiakkaan palvelut

Meri-Lapin työllisyysalueen kaikkiin kuntiin tuodaan lähipalvelut kunnan osoittamiin tiloihin. Kuntakohtaiset tilat mukautuvat kunnan asiakkaiden palvelutarpeeseen. Henkilöasiakkaiden ja alkavien yrittäjien viranomaispalvelut tuotetaan valtiolta siirtyvän henkilöstön ja kuntien henkilöstön toimesta omana työnä. Palvelut tuotetaan lähipalveluna jokaisessa kunnassa. Toimipisteitä on siis kuusi, vähintään yksi kussakin kunnassa. Uusi asiakaspalvelumalli säätelee toimintaa ja edellyttää kasvokkain annettavaa palvelua.

Työvoimakoulutukset ja kotokoulutukset hankitaan ostopalveluna, valmennukset sekä omana tuotantona että ostopalveluna. Alkavan yrittäjän palvelut tuotetaan itse yhteistyössä kuntien elinkeinopalvelujen ja elinkeinoyhtiöiden kanssa. Yhteishankintakoulutukset työntajien kanssa hankitaan ostopalveluna.

Meri-Lapin työllisyysalueella on tarkoitus hankkia laissa työvoimapalveluiden järjestämisestä mainittuja koulutus- ja valmennuspalveluita kilpailutus- ja hankintamenettelyn avulla sekä alueen oman tarpeen pohjalta, että myös yhteistyössä muiden alueiden kanssa.

Laajempaa hankintayhteistyötä vaativiin palveluihin (esim. yhteishankintakoulutukset) ei ole vielä rakennettu konkreettisia malleja, mutta vastuukuntana toimivalla Tornion kaupungilla on valmiudet hankintayhteistyöhön tarvittavalla laajuudella.

Julkisia työvoima- ja kotoutumiskoulutuksia voidaan tuottaa sidosyksikköasemaa hyödyntäen, mutta se ei kuitenkaan saa vaarantaa puolueetonta tarvelähtöistä palvelusuunnittelua.

Työnhakijan uuden asiakaspalvelumallin (pohjoismainen työvoimapalvelumalli) mukainen palveluprosessi säätelee asiakastyötä merkittävästi. Hallitusohjelmakirjaukset ennakoivat muutosta asiakaspalvelumallin toteutukseen, ja ne otetaan toteutuessaan jatkosuunnittelussa huomioon.

Kuva 3: Uusi asiakaspalvelumalli 1/2



Nykylainsäädännön mukaan ja Tornion kuntakokeilussa toteutettavan uuden asiakaspalvelumallin täsmällisempi prosessi on kuvattu seuraavassa kuvassa. Se otetaan lähtökohdaksi myös Meri-Lapin työllisyysalueella, mutta sitä täsmennetään ja kehitetään valmistelun edetessä vastaamaan koko työllisyysalueen tarpeita.

TYÖNHAKIJAN ASIAKASPALVELUMALLI



Kuva 4: Työnhakijan uusi asiakaspalvelumalli 2/2

Henkilöasiakkaan palveluja ovat

- Palvelutarpeen arviointi
- Työnvälitys ja työvoiman välitys
- Alkuhaastattelut, työnhakukeskustelut ja asiakassuunnitelmien laatiminen sekä palveluohjaus
- Asiantuntija-arvioinnit

- Osaamisen ja koulutuksen palveluohjaus
- Viranomaispäätökset ja työttömyysturvalausunnot (Kelalle, työttömyyskassaoille) Viranomaisen toimivaltaa voidaan sopimuksella siirtää kunnan viranomaiselle, mutta vastuu säilyy järjestäjällä.
- Monialainen yhteispalvelu (TYP)
- Kaksikielinen (ruotsi) palvelu
- Kotoutumissuunnitelmat
- Ammatinvalinta ja uraohjauspalvelut (psykologipalvelut tai osin ekosysteemin tuottamaa uraohjauspalvelua)
- Työhönvalmennus

4.2. Alkavan yrityksen palvelut ja työnantajapalvelut

Alkavan yrityksen palvelut

- Starttirahaproessin elinkeinopalvelut kuntakohtaisesti
- Koulutuspalvelut

Työnantajapalvelut

- Työnvälitys
- Yrityskäynnit (työnantajakartoitukset, -tarpeet, työtehtävät, kielitaitovaatimukset, osatyökykyisten työllistämismahdollisuudet)
- Yhdistysten rekrytointituki (myös kuntalisät)
- Työpaikkailmoitukset
- Ehdokashaku ja ehdokasasettelu, hakijoiden esittely työnantajalle
- Työtarjoukset työnhakijoille (velvoittavat ja vapaaehtoiset)
- Palkkatuki
- Työkokeilu
- Työhönvalmennus
- Puhelinpalvelu

4.3. Keskitettyjä palveluja Meri-Lapin työllisyysalueella

- Muutosturva
- Viestintä
- Ostopalvelujen hallinnolliset tehtävät ja koordinointi
- Työvoimakoulutusten ja yhteishankintakoulutusten koordinointi
- Opiskelijavalinnat työvoimakoulutuksiin – koordinoitu keskitetysti, mutta varsinaiset valinnat yhteistoiminnassa kuntien kanssa
- Palkkatuen päätöksenteko, matkakorvaukset
- Starttirahan päätöksenteko – viranomaistyö keskitetty, prosessiin liittyvät elinkeinopalvelut kuntakohtaisesti
- Puhelinpalvelu työnantajille

4.4. Kuntien omia täydentäviä, niin lakisääteisiä kuin yleisiä työllisyyspalveluita ovat mm:

- Kesätyöllistäminen
- Velvoitetyöllistäminen
- Yleiset ohjaus- ja neuvontapalvelut
- Nuorten työpajatoiminta
- Tuetun työllistämisen työpaikat/kunnan työpajat ja työkokeilupaikat kunnan yksiköissä
- Työllistymistä edistäviä palveluita täydentävät hankinnat ja kehittämissuunnitelmat
- Kuntalisä
- Työnantaja- ja yritysyhteistyö
- Kuntien peruspalveluiden yhteydessä tarjottavat ohjaus ja neuvonta, esimerkiksi perusasteen TET ja toisen asteen työharjoittelu

Koulutuspalveluiden hankinta perustuu alueen yritysten ja työvoiman koulutustarpeeseen. Koulutuspalvelut hankitaan asiakaslähtöisesti (työnantaja-asiakas ja henkilöasiakas).

4.5. Ylialueelliset palvelut

Ylialueellisia palveluita on valmistelu tähän mennessä Lapin maakuntaliiton yhteisen maakunnallisen TE24-koordinaatiohankkeen sekä Lapin TE-toimiston ja ELY-keskuksen myötävaikutuksella. Aiheesta on järjestetty asiantuntijatyöpajoja. Lapin maakunnasta tulee esitykset valtioneuvostolle neljästä eri työllisyysalueesta. Meri-Lapin lisäksi omia työllisyysalueita valmistelevat Rovaniemi-Ranua, Pohjois- ja Itä-Lappi sekä Tunturi-Lapin työllisyysalue.

Lapissa muodostuu maantieteellisesti, työssäkäynnin, asiakastarpeiden ja kielellisten kysymysten osalta neljä tarkoituksenmukaista työllisyysaluekokonaisuutta, joiden

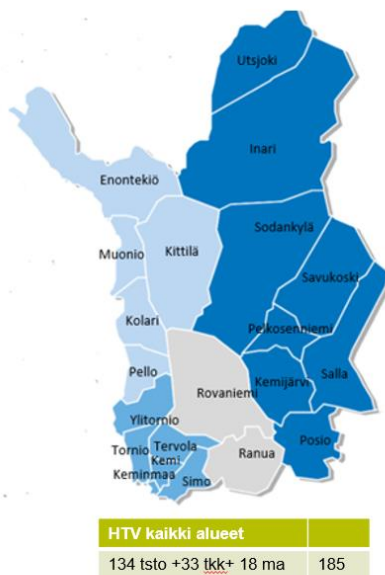
kesken myös yhteistoiminnassa on omat piirteensä. Lapin maakunta poikkeaaakin ylialueellisten tarpeiden osalta muista Manner-Suomen maakunnista, joissa muodostuu useampia työllisyysalueita. Lapin alueella korostuvat erityisesti työvoimapalveluiden erityistehtäviin tarvittavan osaamisen saatavuus, palveluiden kustannustehokas järjestämistapa sekä koko maakunnan kannalta yhteiset vahvoihin toimialoihin liittyvät osaamisen saatavuuteen ja yleiseen elinkeinopolitiikkaan liittyvät tavoitteet. Maakunnan laajuus ja pitkät etäisyydet ovat syy miksi kuitenkin esimerkiksi maakunnallinen työssäkäynti ei ole niin korostetussa asemassa.

Yksi tärkeä tunnistettava ja huomioitava erityispiirre on valtiolta kunnille siirtyvän TE-toimiston henkilöstön nykyinen sijoittuminen. TE-toimisto on rakentanut palveluverkon ja sijoittanut asiantuntijat maakunnan eri osiin kuvan 1 mukaisesti. Eri kunnissa toimii henkilöstöä sekä perusasiakastyössä että erityistehtävissä. Vaikka Rovaniemen asema keskitettyjen palveluiden ja asiantuntijoiden sijoittumiskohteena on merkittävä, on erityisasiantuntemusta myös maakunnan muissa kunnissa, ml. Pohjois- ja Itä-Lapin alueella. Jotta henkilöstön siirtyminen valtiolta uusille järjestäjille olisi sujuvaa ja osaamisen saatavuus uusille alueille turvattua, olisi perusteltua, että henkilöstö jäisi työskentelemään nykyisille paikkakunnille. Eri alueilla olevaa asiantuntemusta voitaisiin järjestäjien välisillä yhteistyösopimuksilla jakaa eri alueiden välille. Yksi vaihtoehto olisi perustaa ylialueellisten palveluiden monialainen verkostotiimi neljän järjestäjän välillä, josta tuotetaan koko maakunnan keskitetyt palvelut. Toimintamallit ja yhteistyöratkaisut tarkentuvat jatkovalmistelussa sen jälkeen, kun järjestämiskäytännöt on valtioneuvostossa päätetty ja valtion muutosneuvottelut ovat pidemmällä.

Kuva 8: Lapin TE-toimiston asiakas- ja htv-määrät alueittain ja kunnittain (Lähde: Tero Hyttinen, palvelujohtaja/Lapin TE-toimisto)

LÄNSI-LAPPI	as. määrä	HTV Tsto	HTV TTK	Yht+ määrä.ai k.
Enontekiö	160	1		
Kittilä	633	3		
Kolari	304	5		
Muonio	194	2	1	
Pello	201	2		
yhteensä	1492	13	1	14

Asiakasmäärät 15.8.2023



HTV kaikki alueet	
134 tsto +33 tkk+ 18 ma	185

ITÄ-LAPPI POHJOIS-LAPPI	As. määrä	HTV Tsto	HTV TTK	Yht+ määrä.ai k.
Inari	653	6		
Sodankylä	498	6	2	
Utsjoki	86			
Kemijärvi	643	7	2	
Savukoski	92	1		
Pelkosenniemi	85			
Posio	270	4		
Salla	292	2		
yhteensä	2619	26	4	30+3

ROVA-SEUTU	As. määrä	HTV Tsto	HTV TTK	Yht+m määrä.ai k.
Rovaniemi	5135	49	21	
Ranua	229	1		
yhteensä	5364	50	21	71+12

2 19.9.2023

TE-palvelut | Asiakaspalvelu | TE-toimisto

Pohjois- ja Itä-Lapin työllisyysalue on tässä vaiheessa varautunut siihen, että yhteensä 4 henkilötyövuoden työpanos hankittaisiin sopimukseen perustuen toiselta tai muilta järjestäjiltä.

Tässä vaiheessa tunnistettuja maakunnallisia palveluita ja palvelukokonaisuuksia ovat:

Palvelu- ja tehtävätason yhteistyö työllisyysalueiden välillä	Toimintaympäristö- ja strategiatason yhteistyö
<ul style="list-style-type: none"> TNO-palvelut (omankieliset), puhelinpalveluna Alueelliset työnantajapalvelut EURES-palvelut Kansainvälisten rekrytointien koordinointi Muutosturvapalvelut ja rakennemuutostilanteiden hoitaminen Koulutus- ja valmennuspalveluiden hankinnat Työvoimakoulutuksen koordinointi Työvoimakoulutusten opiskelijavalinnat Ammatinvalinnan ja uraohjauksen palvelut (avopsykologit) Vaativat asiantuntija-arvioinnit <u>Osa</u> maahanmuuttajapalveluista Hallintotehtävät (lausunnot, oikeudellinen tuki...) 	<ul style="list-style-type: none"> Alueellinen viestintä TE-palveluista Hankeyhteistyö (mm. isot investoinnit) Alueellinen ennakointi Kärkitoimialojen kehittäminen (osaamistarpeet) Työvoiman houkuttelu ja aluemarkkinointi sekä yhteiset tilaisuudet (esim. rekrytointitapahtumat) Tiedolla johtaminen Uudet digitaaliset ratkaisut Edunvalvonta

Meri-Lapin työllisyysalue on omalta osaltaan valmis keskustelemaan ylläalueellisten palveluiden tuottamisesta.

4.6. Työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintamalli

Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä ("TyME-laki") tulee voimaan 1.1.2025 ja korvaa Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (TYP-laki, voimassa 31.12.2024 asti). Laissa säädetään työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoimintamallista ja nuorten monialaisen tuen yhteispalvelusta.

Työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintamallissa työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos yhdessä arvioivat työttömän monialaisen palvelutarpeen, suunnittelevat ja yhteensovittavat työttömien työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaiset palvelut kokonaisuuksiksi sekä vastaavat työllistymisprosessin etenemisestä ja seurannasta. Monialaisen tuen yhteistoimintamallissa yhteensovitettavia palveluja ovat työvoimapalvelut sekä sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalvelut. Palveluiden tarjoamisesta säädetään erikseen.

Työttömän työllistyminen edellyttää yhteistoimintamallin mukaista palvelujen yhteensovittamista, jos työllistymisen esteenä ovat työllistymiseen vaikuttavat työ- ja toimintakyvyn rajoitteet tai elämänhallinnan ongelmat, jotka eivät ratkea yksinomaan viranomaisten välisellä konsultaatiolla.

Jokaisen hyvinvointialueen toimialueella on oltava monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisointia varten vähintään yksi monialaisen tuen johtoryhmä. Hyvinvointialueen toimialueen työvoimaviranomaiset, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos neuvottelevat johtoryhmien määrästä ennen johtoryhmien asettamista. Johtoryhmän toimialueen työvoimaviranomainen asettaa johtoryhmän ja nimeää henkilöt, jotka johtavat monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisointia johtoryhmän asettamisessa puitteissa. Johtoryhmän on hyväksyttävä johtavat henkilöt ennen heidän nimeämistään. Työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos osoittavat monialaisen tuen yhteistoimintamalliin palvelua tarvitsevien asiakkaiden määrä huomioon ottaen riittävän määrän henkilöstöä.

Johtoryhmä tekee yhteistyösopimuksen monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisoimisesta ja resursoimisesta johtoryhmän toimialueella. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintamallin johtoryhmän asettamisesta, kokoonpanosta ja tehtävistä, yhteistyösopimuksen sisällöstä sekä monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisointia johtavan henkilön ja tämän varahenkilön nimeämisestä ja tehtävistä.

Meri-Lapin työllisyysalue asettaa työllisyysalueelle monialaisen tuen johtoryhmän hyvinvointialueen ja Kelan kanssa käytyjen neuvotteluiden jälkeen. Monialaisen tuen yhteistoiminnan organisointia johtavat palvelualuejohtajat ja operatiivista toimintaa johtaa monialaisten palvelujen palvelupäällikkö. Meri-Lapin työllisyysalue on yhtenevä Lapin hyvinvointialueen lounaisen palvelualueen kanssa.

5. Toimipisteiden määrä ja sijoittuminen

Meri-Lapin työllisyysalueen kaikkiin kuntiin tuodaan lähipalvelut kunnan osoittamiin tiloihin, kuntakohtaisiin palveluyksiköihin. Henkilöasiakkaiden ja alkavien yrittäjien viranomaispalvelut tuotetaan valtiolta siirtyvän henkilöstön ja kuntien henkilöstön toimesta omana työnä. Palvelut tuotetaan lähipalveluna ja kasvokkain jokaisessa kunnassa. Toimipisteitä on siis kuusi, vähintään yksi kussakin kunnassa. Uusi asiakaspalvelumalli säätelee toimintaa ja edellyttää kasvokkain annettavaa palvelua. Alla kuvattujen asiakkaiden vastaanottoaikojen lisäksi, henkilöasiakkaille on tarjolla valtakunnallinen henkilöasiakkaan puhelinpalvelu, lisäksi erikseen koulutusneuvonta ja työttömyysturvaneuvonta puhelimitse. Työnhakijan työmarkkinatorilla (verkkopalvelu) voi ilmoittautua työttömäksi ajankohdasta riippumatta.

Kemissä matalankynnyksen palvelupiste Ohjaamo (alle 30-vuotiaat) ja Yhteispalvelupiste Pointti (yli 30-vuotiaat), osoitteessa Valtakatu 11–13 Asiakaspalvelut arkisin klo 9.00–15.00. Etäyhteyksin ja puhelimitse klo 8.00–16.00. Meri-Lapin työllisyyspalveluiden Kemien toimipiste muilta osin sijaitsee Kemien kaupungintalolla Valtakatu 26 ja TE-toimiston nykyisissä tiloissa osoitteessa Valtakatu 28.

Keminmaalla Keminmaan kunnantalo, asiakaspalvelu ma-pe klo 8.00–16.00.

Simossa Simon kunnantalo ti, ke ja to klo 9.00–15.00.

Tervolassa Tervolan kunnantalo ti, ke ja to asiakaspalvelu klo 9.00–15.00.

Torniossa matalan kynnyksen palvelupiste Ohjaamo sijaitsee Kauppakeskus Rajalla-På gränsen, osoitteessa Länsiranta 10. Meri-Lapin työllisyyspalveluiden Tornion toimipisteen osoite ilmoitetaan myöhemmin. Avoinna ma-pe 8.00–16.00.

Ylitorniolla Ylitornion kunnantalo ti, ke ja to asiakaspalvelu klo 9.00–15.00.

6. Yhteistyötahot ja -muodot

Yksi TE-uudistuksen keskeisistä tavoitteista on vahvistaa alueiden ja kuntien elinvoimaa ja kilpailukykyä asiakaslähtöisillä palveluilla kuntaekosysteemin mahdollisuuksia hyödyntämällä.

Kunnan palvelukokoisuudella voidaan myötävaikuttaa työllisyyteen ja kotoutumiseen sekä edistää työn kysyntää, tarjontaa, osaamista ja työkykyä.

Palvelukokonaisuuteen kuuluvat mm. elinkeino- ja yrityspalvelut, koulutus- ja osaamispalvelut, kotoutumisen edistämisen palvelut, nuorisopalvelut sekä hyvinvoinnin edistämisen palvelut. (TE-palvelu-uudistuksen toimeenpanon käsikirja)

Meri-Lapin työllisyyspalveluiden alue on maantieteellisesti yhtenäinen ja muodostaa työmarkkinoiden ja asukkaiden näkökulmasta toimivan kokonaisuuden. Kuntien välisellä yhteistyöllä on pitkät perinteet Meri-Lapissa. Työllisyyden ja elinvoiman edistämisen ekosysteemi toimii jo alueella. Kuntien välisestä vakiintuneesta yhteistyöstä osoituksena on työllisyysalueen valmistelu. Kemi-Tornion kehittämisskeskus koordinoi valmistelua. Kehittämisskeskuksen kuntajohtajista koostuva johtotiimi, työllisyystiimi ja elinkeinotiimi ovat valmistelun keskeisiä toimijoita. Tiimeissä on edustus kaikista kunnista ja alueen muista toimijoista.

Ohjaamotoiminta Kemissä ja Torniossa ja Yhteispalvelupiste Pointti Kemissä kokoavat laajan toimijaverkoston niin työnhakijoiden kuin työntekijöiden palveluun "yhden oven palvelun" -periaatteella. Toimintamallit voidaan laajentaa kaikkien alueen kuntien hyödynnettäviksi.

Meri-Lapin alueen ÄRM-työ (Outokumpu, Stora Enso case) on vahvistanut laaja-alaisen verkosto- ja yhteistyötä elinkeinojen kehittämisessä, uusien yritysten sijoittumisessa ja työllisyyden parantamisessa. Alueen oppilaitokset ovat olleet mukana ÄRM-verkostossa ja -työssä ja kunnilla Lapin AMK:lla, Lapin yliopistolla ja Koulutuskuntayhtymä Lappialla on kumppanuussopimukset alueen kuntien kanssa.

Kunnilla, oppilaitoksilla ja kolmannen sektorin toimijoilla on yhteisiä kehittämishankkeita työllisyyden ja osaamisen kehittämiseen liittyen. Hankkeiden välinen yhteistyö on alueen vahvuus ja erityisyys. Kolmannen sektorin toimijat ja palveluntuottajat, mm. Säätiöt, tuottavat työllistämistä, nuorten työpajatoimintaa ja työhön kuntoutumisen palveluja kunnille ja hyvinvointialueelle ja Kelalle. Maahanmuuttajien kotoutumisen edistämässä mm. Toivola-Luotola Settlementillä on ollut jo vuosia merkittävä rooli kuntien palvelujen täydentäjänä tarjoamalla matalankynnyksen ohjausta ja neuvontaa. Järjestötyöllistämisen kehittämisessä Järjestökeskus Majakka toimii kaikkien työllisyysalueen kuntien alueella.

Kuva 9: Meri-Lapin työllisyyspalveluiden ekosysteemi



7. Työperäisen maahanmuuton, työvoiman ja työpaikkojen kohtaannon sekä työvoiman liikkuvuuden edistäminen

Työvoimapulaa ja osaavan työvoiman pula ja kohtaanto - ongelmia ilmoittaa kokevansa nyt jo n. 70% yrityksistä. Väestön ikääntyminen, väestön väheneminen sekä maan sisäinen muuttoliike maan kasvukeskuksiin haastaa erityisesti muita Suomen kuntia ja kaupunkeja veto- ja pitovoiman kehittämiseen. Ilman työperäistä maahanmuuttoa pahenevaan työvoimapulaan ei löydetä riittävästi ratkaisuja. Työperäisen maahanmuuton, työvoiman ja työpaikkojen kohtaannon sekä työvoiman liikkuvuuden edistämiseksi tehdään yhteistyötä työllisyyden ekosysteemin toimijoiden ja muiden työllisyysalueiden kanssa. Työperäisen maahanmuuton edistäminen on tulevaisuudessa yksi työllisyysalueen keskeinen ja kehittämistä vaativa toimenpide yhdessä muiden työllisyysalueiden, elinvoimakeskusten ja Maahanmuuttoviraston kanssa.

Paikallisesti yritys-yhteistyöllä ja oppilaitos-yhteistyöllä vastataan yritysten työvoimatarpeisiin. Yhteistyö elinkeinopalvelujen ja kehitysyhtiöiden kanssa tuo jo ennakkoon yritysten ja työnantajien työvoimatarpeet esille, jotta niihin voidaan erityisesti työllisyysalueen ja oppilaitos-yhteistyöllä vastata. Jalkautuva yritys-yhteistyö ja asiakkaiden tarpeiden tunnistaminen ovat yksi väline kohtaanto-ongelman ratkaisemiseksi. Työperäisen maahanmuuton edistäminen toteutetaan ekosysteemin ja verkoston yhteistyönä työvoiman ja työnantajien tarpeiden lähtökohdista.

Meri-Lapin työllisyysalueella valmistellaan International House of Sea Lapland-toimintaa yhdessä Lapin ELY- keskuksen kanssa. Kohtaannon edistämiseksi hyödynnetään lisäksi Lapin ELY- keskuksen Osaavan työvoiman saatavuuden toimenpideohjelmia ja kuntien vetovoimaohjelmia.

Työ- ja koulutusperustaisen maahanmuuton edistämiseksi tullaan huomioimaan maan hallitusohjelman kirjaukset.

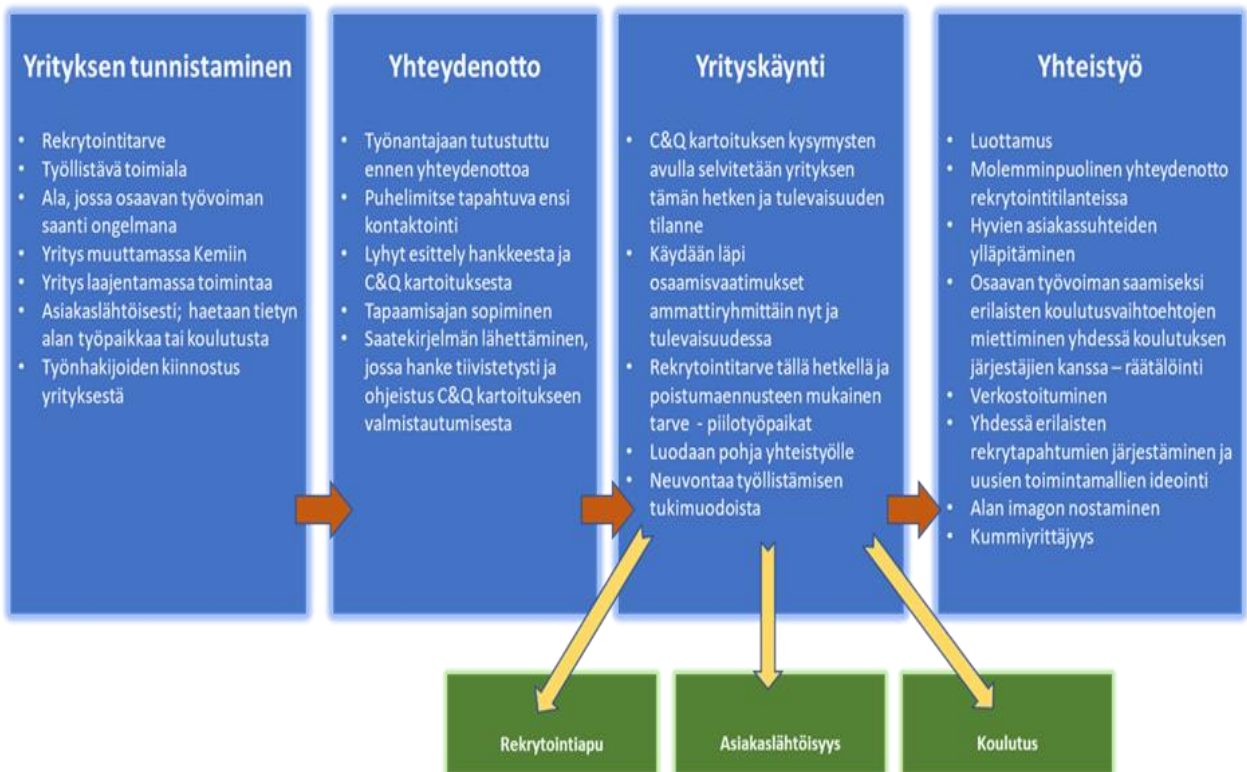
Kuvassa 10 kuvataan työllisyyspalveluissa toteutettavaa yritys yhteistyötä, jota Meri-Lapin työllisyysalueella tehdään yritys palvelut- ja työnvälitys tiimin toimesta.

Alkavan yrityksen palveluprosessia (Kuva 11) sovelletaan ja kehitetään työllisyysalueen kuntien elinkeinotoimijoiden ja työvoimaviranomaisten yhteistyönä.

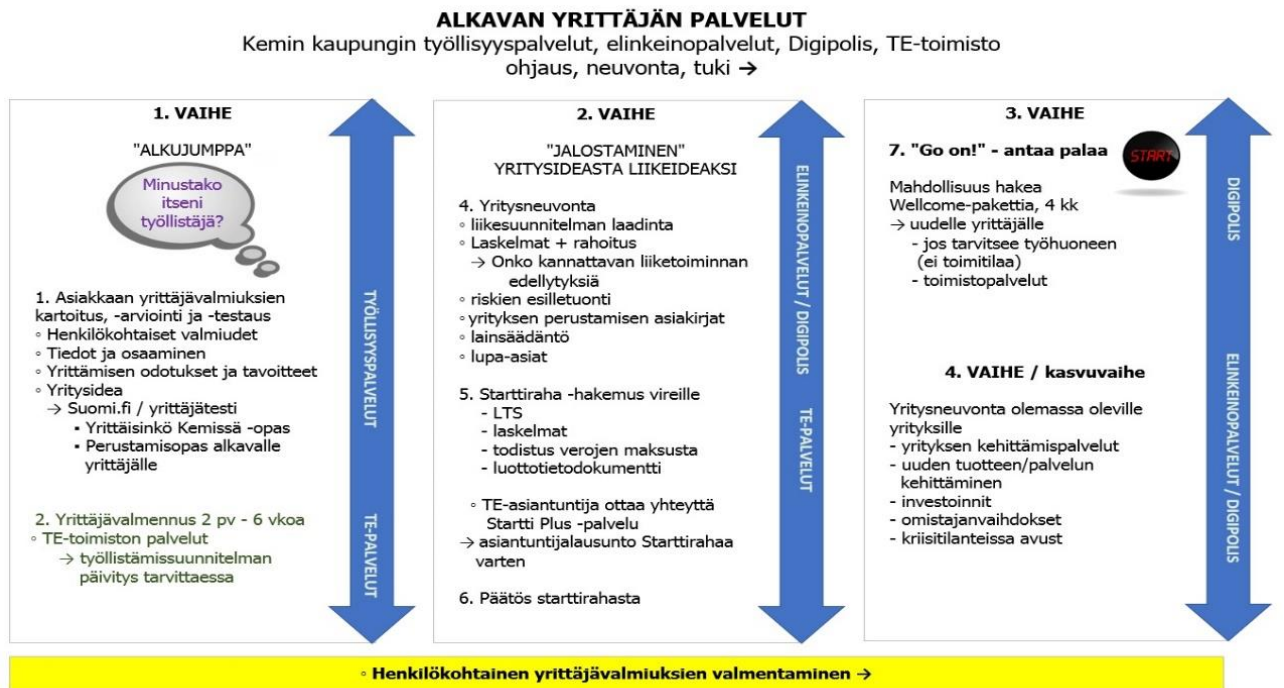
Kuva 10: Yritys yhteistyön prosessi, mallinnus Kemin kaupungin työllisyyspalvelut

YRITYSYHTEISTYÖ

Kemin osaava verkosto -hanke



Kuva 11: Alkavan yrittäjän palvelut-prosessikuvaus



8. Varautuminen rakennemuutostilanteisiin

Rakennemuutoksella tarkoitetaan talouden, elinkeinorakenteen ja teollisuuden rakennemuutosta, joilla on vaikutuksensa aina myös muilla yhteiskunnan osaluilla. Laajasti käsitettynä rakennemuutos on moninainen koko yhteiskunnan läpäisevä prosessi, jossa myös väestön rakenne, elämäntapa, koulutustaso, työnteko ja kulttuuri muuttuvat merkittävästi.

Tämän hetken ja tulevaisuuden suuria haasteita on työvoimapula ja osaavan työvoiman saatavuus. Rakennemuutokseen vastaaminen edellyttää oman toimintaympäristön tuntemista ja tulevan ennakkointia.

Äkillisellä rakennemuutoksella (ÄRM) tarkoitetaan tilannetta, jossa alueellisesti tai valtakunnallisesti merkittävä työnantaja tai toimiala irtisanoo suuren määrän työntekijöitä kerralla konkurssin tai laajan sopeuttamistoimenpiteen johdosta.

Erilaisilla kohdennetuilla ja tilanteen mukaan mitoitetuilla työllisyys-, elinkeino- ja aluekehitystoimenpiteillä sekä muilla vastaavilla toimilla pyritään estämään aluetalouden taantuminen. Toimenpiteillä edistetään uusien työpaikkojen syntymistä, vanhojen uudistumista ja huolehditaan työntekijöiden mahdollisimman nopeasta uudelleentyöllistymisestä.

Lähtökohtana rakennemuutosten hallinnassa on alueen omien toimijoiden vastuu. Alueen hyvä valmistautuminen ja varautuminen lisäävät sen omien ja valtion panostusten vaikuttavuutta äkillisen ja jatkuvan rakennemuutoksen tilanteessa. Meri-Lapin ja Lapin toimijoilla on ollut nopea valmius reagoida äkilliseen negatiiviseen rakennemuutokseen. Stora Enso ilmoitti Veitsiluodon tehtaan sulkemisesta huhtikuussa 2021 ja aloitti yt-neuvottelut henkilöstön kanssa. Tehtaan sulkemisesta seurasi suoria vaikutuksia yhteensä 670 henkilöön, ja kokonaisvaikutus alihankintaketju mukaan lukien oli noin 1 500 menetettyä työpaikkaa. Irtisanominen koski noin 15 prosenttia seutukunnan ja 9,7 prosenttia koko maakunnan teollisuuden toimialan työpaikoista. Tehtaan sulkemisella oli merkittäviä vaikutuksia alueen talouteen.

Alueella perustettiin äkillisen rakennemuutoksen työryhmä, johon kuului laaja joukko eri alojen edustajia. Mukana olivat Kemin kaupunki, Keminmaan ja Simon kunnat, Lapin liitto, Lapin TE-toimisto, Lapin ELY-keskus ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Lapin yliopisto, Lapin ammattikorkeakoulu, Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappia, Rovaniemen koulutuskuntayhtymä (REDU), Digipolis, Meri-Lapin kehittämiskeskus, Kemin ja Keminmaan yrittäjät ry., työ- ja elinkeinoministeriön edustajat ja Stora Enson Veitsiluodon edustajat. Toimintasuunnitelman mukaan työryhmä kokoontuu viikoittain. Se on jakautunut kolmeen alaryhmään: toimintaympäristö ja TKI-toiminta, henkilöihin kohdistuvat toimenpiteet ja yrityksiin kohdistuvat toimenpiteet. Työryhmien koordinoituvastuu on ollut ja on edelleen Kemin kaupungilla.

Veitsiluodon äkilliseen rakennemuutokseen on rahoitettu useita hankkeita v. 2021–2023 aikana. Hankkeet ovat kohdistuneet yritysten kehittämiseen ja investointeihin, irtisanottujen työntekijöiden jatkopolkuihin ja sosiaaliseen kestävyYTEEN sekä julkisten organisaatioiden ja oppilaitosten äkilliseen rakennemuutokseen reagoimiseen ja äkillisen rakennemuutoksen toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

Kemin ÄRM-case osoittaa, että kaupungin ja alueen tahtotilalla, ennakoivalla varautumisella ja tulevaisuusorientaatiolla on merkitystä erityisesti ÄRM-toimenpiteiden käynnistämisen nopeudessa. Toimenpiteitä joudutaan soveltamaan olemassa olevien rahoitusinstrumenttien ehtoihin. Alueen nopeassa adaptaatiossa alueen keskeisillä toimijoilla on ollut muutostilanteen toimialaan liittyvää vahvaa taustaosaamista ja työhistoriaa, mikä on helpottanut toimenpiteiden suunnittelua ja käynnistämistä.

Äkillisestä rakennemuutoksesta ollaan siirtymässä kohti rakennemuutosta (reagoinnista proaktiiviseen toimintaan, pitkän aikavälin toimintaan). Tarvitaan jatkuva toimintamalli ja –suunnitelma, joka tukee alueen rahoitustarpeita (yritykset, kouluttautuminen, työllisyys, infra jne.).

Kemin kaupunki on hakemassa hankerahoitusta toimintasuunnitelmaan, joka on alueen rakennemuutostyötä ohjaava asiakirja pitkällä aikavälillä (5–10 vuotta) ja ohjaa alueella tehtäviä toimenpiteitä (mm. TKI, koulutus, yritysten sijoittautuminen, investoinnit). Toimintasuunnitelmasta hyötyy koko Meri-Lapin työllisyysalue.

Rakennemuutoksen toimintasuunnitelma tukee alueen veto- ja pitovoiman lisäämistä ja siihen liittyvät toimenpiteet kohdistuvat eri aloihin ovat Lappi-sopimuksen mukaista toimintaa. Suunnitelma kohdistuu maakunnan strategiassa tunnistettuun kärkialaan/kehittämiskohteeseen (teollisuus/metsäteollisuus ja teollinen kiertotalous). Strategisista valinnoista hyvä elinympäristö ja toimivat palvelut luovat hyvinvointia sekä hyvä saavutettavuus mahdollistaa kasvun ja kilpailukyyn

Toimintasuunnitelman toimenpiteillä edistetään vihreää siirtymää lisäämällä liiketoimintamahdollisuuksia ja toimijoita sekä varmistaa Veitsiluodon alueelle ja Meri-Lapin alueelle syntyvän ekosysteemin kehittymistä ja alueella tarvittavaa osaamista. Toimintasuunnitelmaa edistää Lapin älykkään erikoistumisen painopisteitä. Toimintasuunnitelman keskiössä on teollisuuden murros vihreään siirtymään. Pohjoiseen kohdistuvat investoinnit ja investointitarpeet.

Rakennemuutoksen keskeisiä toimijoita ovat julkisen sektorin toimijat, koulutusorganisaatiot, elinkeinoelämän toimijat, päättäjät, muut ÄRM-työhön liittyvät sidosryhmät.